

WARA S-SINODU TAL-FAMILJA.....

Notamenti ta' preparazzjoni ghal diskors moghti minn Dr. Robert Tufigno waqt seminar organizzat mill-Kummissjoni Parrokjali Familja ta' Santa Lucija nhar il-15 ta' Novembru, 2015

Pagna | - 1 -

Introduzzjoni

Kif tafu fil-25 ta' Ottubru, 2015 ghalqet I-XIV-il Assemblea Ordinaria Generali tas-Sinodu tal-Isqfijiet dwar il-Familja. Is-suggett ta' din I-Assemblea kien:

"Il-Vokazzjoni u l-missjoni tal-Familja fil-Knisja u fid-dinja ta' llum".

Din I-assemblea saret wara li gja fl-2014 is-Sinodu kien iltaqa' bhala Assemblea Straordinaria Generali bit-tema "**L-isfidi pastorali tal-Familja fil-kuntest tal-Evangelizzazzjoni**".

Kull assemblea giet ppreparata billi I-ewwel saru surveys jew kwestjonarji mad-dinja kollha u imbghad giet ppreparata working paper maghrufa bhala "Instrumentum Laboris" biex I-Assemblea ikollha fuq x'hiex tibda tiddiskuti. L-ahhar Assemblea inqasmet fi gruppi imsejha "minuri" u wara li kull grupp ghamel rapport fl-ahhar sar rapport finali li gie ipprezentat lil Papa fl-24 ta' Ottubru, 2015.

Kuntest tas-Sindou

Kif tafu dan il-process kollu, li ha aktar minn sentejn, sar f'kuntest, u mhux fl-astratt jew vojt storiku. Il-kuntest kien:-

- **kuntest medjatiku** kollu spekulazzjoni, kemm waqt kif ukoll qabel u wara li ghalaq is-Sinodu.
- **kuntest ta' talb** fid-dinja kollha.
- **kuntest ta' stennija** dwar certi issues.

L-ambjent fis-sinodu kien miftuh u mqanqal. U ma naqsux lanqas il-gambetti u l-ilsna hziena! Forsi l-mezzi uzati mhux dejjem kienu dawk mixtieqa.

Kif qal il-Papa stess fl-24 ta' Ottubru, 2015:

"Fil-mixja ta' dan is-Sinodu l-fehmiet differenti li esprimew ruħhom liberament – u b'xorti ħażina xi drabi mhux b'metodi għal kolloks tajbin – żgur li għanew u taw il-ħajja lid-djalogu, offrew xbieha ħajja ta' Knisja li ma tużax "forom prefabbrikati", imma li mill-ġħajnej li qatt ma taqta' tal-fidi tagħha tislet dak l-ilma ħaj biex taqta' l-ġħatx lill-qlub niexfa."

- **kuntest storiku**

F'dan il-kuntest storiku qed naraw:

- It-theddida tal-familja u taz-zwieg
- Li gejja, izda mhux biss, minn vizjoni antropologika tal-bniedem
- Il-familja li giet idejologizzata biex twiegeb ghal certi ideat, fejn il-familja tintuza biex tipprova certi tezijiet u tigi pprezentata bhala dritt
- Fejn xi tfisser familja ma għadux mifhum universalment l-istess.

Pagna | - 2 -

- **kuntest ta' mixja ta' katekezi**

Sar ukoll f'kuntest generali fejn il-Papa kellu okkazjonijiet ohra fejn tkellem dwar il-familja. Kif tafu l-udjenzi generali ta' kull nhar ta' Erbgha f'dawn l-ahhar xhur (minn Jannar 2014 sa Novembru 2015) kienu jikkonsistu f'katekezi dwar il-Familja. Dawn l-udjenzi generali tistgħu issibuhom kemm fis-sit tal-Vatikan, www.vatican.va, kif ukoll bil-Malti fuq is-sit www.laikos.org.

Din il-katekezi hija f'lingwagg li jiftiehem minn kulhadd.

- **kuntest ta' diskorsi, messaggi u omeliji dwar il-familja mill-Papa**

Barra minn dan il-Papa kellu okkazjonijiet ohra li fihom tkellem dwar il-familja. Ma kienux ftit. Waqt is-sinodu l-isqfijiet kellhom dawn kollha quddiemhom.

Insemmi xi ftit li jkun tajjeb li taqrawhom ukoll:

- 1) Messagg tal-Papa għad-49 Jum Dinji tal-Komunikazzjoni tt-23 ta' Jannar, 2015 fejn it-tema kienet "Communicating the Family."
- 2) Diskors fil-Laqgha mal-Familji f' Manila, 16 ta' Jannar, 2015 bit-tema "Serhan fil-Mulej, qawmien ma' Gesu' u Marija, u vuci profetika".
- 3) Diskors lil Konferenza Djocesana ta' Ruma, 14 ta' Gunju, 2015 fejn tkellem dwar il-l-Għajjnuna lil Familji biex jiskopru mill-gdid il-vokazzjoni tagħhom."
- 4) Omelija fil-Quddies ghall-Familji fl-Ekwador, 6 ta'Lulju, 2015 bit-tema "Jonqoshom l-inbid".
- 5) Diskors lil Familji ta' Cuba, 22 ta' Settembru, 2015.
- 6) Diskors waqt il-velja ta' talba waqt il-festa tal-Familji f'Filadelfja, 26 ta' Settembru, 2015 bit-tema "Memorja u tama tal-futur".
- 7) Diskors waqt l-laqgha mal-Isqfijiet li kienu qed jieħdu sehem fil-Laqgha Dinjija tal-Familji, Filadelfja, 27 ta' Settembru, 2015 dwar il-kuntura modernali fiha qed tghid il-familja moderna u l-Vangelju tal-Familja bhala ahbar tajjeb.
- 8) Omelija waqt il-Quddies ta' Eghluq tal-Laqgha Dinjija tal-Familji, Filadelfja, 27 ta' Settembru, 2015, dwar l-Iskandlu tal-Liberta' ta' Alla u l-Familja tireqa ghall-Ispirtu ta' Alla.
- 9) Diskors waqt il-velja ta' talba bi eparazzjoni għas-Sinod 3 ta' Ottubru, 2015 bit-tema "Il-familja dawl fid-dlam tad-dinja".

- 10) Omelija tal-Quddies tal-Ftuh tas-Sinodu dwar il-Familja, 4 ta' Ottubru, 2015 dwar "Is-Solitudni, I-Imhabba bejn ir-ragel u I-mara, Il-Familja".
- 11) Rimarki tal-Papa biex jintorduci l-Ftuh tas-Siodu, 5 ta' Ottubru, 2015.
- 12) Diskors tal-Papa fl-Okkazjoni tal-50 sena mit-Twaqqif tal-istituzzjoni tas-Sinodu tal-Isqfijiet, 17 ta' Ottubru, 2015, dwar in-natura tal-Knisja.
- 13) Diskors tal-Papa f'Eghluq is-Sinodu, 24 ta' Ottubru, 2015.
- 14) Omelija ttal-Papa fil-Quddiesa ta' Eghluq s-Sinodu, 25 ta' Ottubru, 2015.

Pagna | - 3 -

Dawn kollha nistedinnkom taqrighthom ghax jitfghu dawl fuq il-Kuntest storiku, dottrinali kif ukoll pastorali li fih inzamm is-Sinodu.

Kummenti minn whud wara s-Sinodu

Ir-riduzzjoni tas-sinodu ghal kwistjonijiet partikolari: kemm qabel, waqt u wara

Hafna mid-diskussjoni barra l-awla tas-sinodu kienet dwar zewg punti:

- 1) I-unjonijiet ta' persuni tal-istess sess u z-zwieg (parag. 76 tar-rapport finali)
- 2) I-Ewkaristija lis-separati u divorzjati ...

Qisu fis-Sinodu ma ddiskutew xejn aktar!

Kif spicca is-sinodu tal-2015 kienu hafna dawk li taw xi kumment.

Dwar l-ewwel tema, wara s-sinodu ma tantx kien hemm kummenti.

Hafna mill-kummenti li saru kienu dwar il-kwistjoni jekk il-mizzewgin separati jew id-divorzjati li jkunu qed jghixu ma' hadd iehor setghux jircieu l-Ewkaristija (paragrafi 84 – 86 tar-rapport finali). Barra illi dawn il-paragrafi qed jinghatalhom interpretazzjoni differenti, xi kultant anki opposta, din l-enfasi fuq dawn il-paragrafi, minkejja r-rilevanza taghhom fid-dinja ta' llum (u mhux ta' llum biss) ma tagħmilx gustizzja mal-ghana tar-rapport finali fl-intier tieghu.

Isemmi xi ftit kummenti, billi naqralkom biss it-titli tal-gazzetti:

- La mediazione non scontata, Corriere 25/10
- Chiesa: unita' (e spaccata), La Stampa, 25/10
- Conservatori e temporalisti lo fermano ma Francesco non si fermerà, La Repubblica, 25/10
- Very Positive, but Not Problem-Free, Chaput lil National Catholic Register (NCR), 23/10
- Final Report Lacks clarity on Indissolubility of Marriage, Cardinal Burke, NCR 27/10
- The Synod Opens a Door, Tablet, 29/10
- Disputed Readings after the release of the Final synod document, Tablet 29/10

- The cracks widen at the family synod, Catholic Herald (CH), 29/10
- Cardinal Pell: 'Synod report does not create opening to Communion for divorced and remarried', CH 26/10
- Without the Pope's leadership, the synod would have been 'fractious', says Cardinal Nichols, CH 28/10

Pagna | - 4 -

Xi tista' tghid dwar il-familja wara s-sinodu?

Jien gejt mistieden minnkom biex wara s-Sinodu fil-kuntest ta' dan kollu nitkellem dwar il-Familja. Ma nafx kemm nista' nkun profetiku. Anki I-Papa ried jiehu I-hin tieghu. U jien mhux ahjar minnu!

X'qal il-Papa?

Nibda biex naghmel tieghi dak li I-istess papa Frangisku qal fil-katekezi tal-4 ta' Novembru, 2015:

"M'huwiex issa I-waqt li niflu dawn il-konklużjonijiet [tar-rapport tas-Sinodu], li fuqhom jien stess għad irrid nimmedita.

Sadattant, imma, il-ħajja ma tiqafx, b'mod partikulari I-ħajja tal-familji ma tiqafx! Intom, għeżeż familji, intom dejjem mexjin. U kontinwament qiegħdin digħi tiktbu fil-paġni tal-ħajja konkreta I-ġmiel tal-Vanġelu tal-familja. F'dinja li xi drabi tinxef mill-ħajja u mill-imħabba, intom titkellmu ta' kuljum fuq id-don kbir li huma ż-żwieġ u I-familja."

Imma tghiduli intom, gejna hawn biex tghidilna dan: stennew!

Sejjer naqsam il-kumplament tad-diskors tieghi fi tnejn:

L-ewwel parti sejra tkun iccentrata fuq il-punti li I-istess Papa Frangisku kien għamel f'diskors lis-Sinodu fl-24 ta' Ottubru, 2015. Dan id-diskors tal-papa issibuh fis-sit: http://laikos.org/Papa_Frangisku_Diskors_Għeluq-Sinodu_24102015.htm.

It-tieni parti sejra tkun ccentrata fuq il-missjoni tal-familja nisranija u n-natura u attwalita' tal-Kristjanizmu, u x-xhieda illum. Dan il-parti sejra tkun bbazata fuq diskors li Dun Julian Carron, President tal-Fraternita' ta' Comunione u Liberazione għamel fis-26 ta' Settembru, 2015 lill-adulti u I-istudenti universitarji tal-moviment bit-titolu "Ti ride negli occhi la stranezza di un cielo che non e' il tuo". Dan id-diskors issibuh f'dawn is-siti: <http://www.tracce.it/detail.asp?c=1&p=0&id=4294> u http://tracesonline.org/landing_page/2015_oct.pdf.

A. Id-diskors ta' Papa Frangisku tal-24 ta' Ottubru, 2015

1. Tifsira tal-Knsija

Ghalkemm kif qal hu stess ghad irid jimmedita fuq ir-relazzjoni finali tal-isqfijiet u probabbilment johrog xi dokument hu stess, il-Papa għajnej xi rimarki li huma rilevanti ghall-familja. Dan kien fid-diskors tieghu tal-24 ta' Ottubru, 2015. Il-Papa jara li dan is-sinodu kellu l-ewwel nett tifsira ghall-Knsija! [Tabilhaqq wiehed mid-diskorsi li għamel waqt is-sinodu (dak tas-17 ta' Ottubru) kien fl-Okkazjoni tal-50 sena mit-Twaqqif tal-istituzzjoni tas-Sinodu tal-Isqfijiet, effettiva dwar in-natura tas-sinodu f'Knsija universali u sinoldali.]

Pagna | - 5 -

Dak li qal f'dan il-kuntest xorta għandu rifless fuq il-familja u kif il-Knisja thares lejn ir-realta tal-familja. Qal hekk:

2. It-tifsira li kien hemm sinodu dwar il-familja:

Hegġeg lil kulhadd jifhem l-**importanza ta' l-istituzzjoni tal-familja u taz-zwieg**, bejn ragel u mara, imsejsa fuq l-għaqda u l-indissolubilita' u biex tigi apprezzata bhala bazi fundamentali tas-socjeta' u tal-hajja umana.

"Smajna u semmajna l-ilhna tal-familji u tar-rgħajja" (pizijiet, tamitet – ghana u sfidi) minn kull parti tad-dinja.

Fittixna **nħarsu u naqraw ir-realtà, anzi r-realtajiet, tal-lum bl-ġħajnejn ta' Alla**, biex nixegħlu u ndawlu bil-fjamma tal-fidi l-qlub tal-bnedmin, fi żmien storiku ta' qtigħi il-qalb u ta' kriżi soċjali, ekonomika, morali u ta' negattività qawwija.

Għalina ikoll il-kelma "familja" m'għadhiex iddoqq l-istess bħal qabel is-Sinodu, għax fiha diġà nsibu l-ġabrab sħiħa tal-vokazzjoni tagħha u t-tifsira tal-mixja kollha tas-Sinodu.

3. Dan hu bidu u mhux it-tmiem – kollox fid-dawl tal-Fidi

Ma jfissirx li kkonkludejna t-temi kollha li jolqtu lill-familja, imma li fittixna li ndawluhom bid-dawl tal-Vanġelu, tat-tradizzjoni u ta' l-istorja bimillenarja tal-Knisja, biex nimlewhom bil-ferħ tat-tama bla ma naqgħu fir-ripetizzjoni faċli ta' dak li hu indiskutibbli jew diġà ntqal.

Ma jfissirx li sibna soluzzjonijiet eżawrjenti għad-diffikultajiet kollha u għad-dubji li qed jisfidaw u jheddu lill-familja, imma li qeqħidna dawn id-diffikultajiet u dubji taħt id-dawl tal-Fidi, flejnihom b'attenzjoni, affrontajnihom bla biża' u bla ma ħbejna rasna taħt ir-ramel.

Fir-realtà, għall-Knisja, l-ġħeluq tas-Sinodu jfisser nerġgħu lura biex tabilhaqq "nimxu flimkien" ha nwasslu f'kull rokna tad-dinja, f'kull Djočesi, f'kull komunità u f'kull sitwazzjoni **d-dawl tal-Vanġelu**, it-tgħanniqa tal-Knisja u t-tweżżeen tal-ħniena ta' Alla!

4. Id-duttrina u l-bniedem

Tajna xhieda ... li I-Vanġelu jibqa' għall-Knisja l-**għajnejn ħajja ta' novità eterna**, kontra min irid "jindutrinah" f'ġebel mejjet biex iwaddbu għall-oħrajn.

Pagna | - 6 -

Neżżajna qlubna magħluqa (ta' gudizzju) li spiss jinħbw saħansitra wara t-tagħlim tal-Knisja, jew wara l-fehmiet tajba, biex ipoġġu fuq il-katedra ta' Mosè u jagħmlu ħaqq, xi drabi b'superjorità u superficjalità, mill-każijiet diffiċli u l-familji mięgruha.

Affermajna li l-Knisja hi **Knisja tal-foqra fl-ispirtu u tal-foqra li qed ifittxu l-maħfrah** u mhux biss tal-ġusti u tal-qaddisin, anzi tal-ġusti u tal-qaddisin meta jħossuhom foqra u midinba.

Fittixna nifthu l-ixfqa biex negħlu kull ermenewtika negattiva jew għeluq ta' perspettivi, biex inħarsu u nxerrdu l-ħelsien ta' wlied Alla, biex ngħaddu l-ġmiel tan-Novità Nisranija, xi drabi mgħottxi mis-sadid ta' lingwaġġ arkajku jew sempliċement ma jinftehimx.

L-esperjenza tas-Sinodu għenitna wkoll nifhmu aħjar li **d-difensuri veri tad-duttrina m'humiekk dawk li jiddefendu l-ittra, imma l-ispirtu; mhux l-ideat, imma l-bniedem; mhux il-formuli, imma l-imħabba b'xejn ta' Alla u tal-maħfrah tiegħu.**

Dan bl-ebda mod ma jfisser li nnaqqsu mill-importanza tal-formuli: dawn huma meħtieġa; mhux l-importanza tal-liġijiet u tal-kmandamenti divini, imma ngħollu l-kobor tal-veru Alla, li ma jinxix magħna skond kif jixirqilna u lanqas skond l-opri tagħna, imma biss skond il-qalb tajba u bla tarf tal-ħniena tiegħu Ifisser li negħlu t-tentazzjonijiet kontinwi ta' l-iben il-kbir u tal-ħaddiema għajjurin Anzi, ifisser li nagħtu valur ikbar lil-liġijiet u l-kmandamenti maħluqa għall-bniedem u mhux bil-kontra.

5. L-ewwel il-ħniena ta' Alla, qatt il-kundanna

Neżżajna qlubna magħluqa li spiss jinħbw saħansitra wara t-tagħlim tal-Knisja, jew wara l-fehmiet tajba, biex ipoġġu fuq il-katedra ta' Mosè u jagħmlu ħaqq, xi drabi b'superjorità u superficjalità, mill-każijiet diffiċli u l-familji mięgruha.

Ifisser li affermajna li l-Knisja hi **Knisja tal-foqra fl-ispirtu u tal-foqra li qed ifittxu l-maħfrah u mhux biss tal-ġusti u tal-qaddisin, anzi tal-ġusti u tal-qaddisin meta jħossuhom foqra u midinba.**

L-ewwel dmir tal-Knisja m'huwiex dak li tqassam kundanni u anatemi, imma li xxandar il-ħniena ta' Alla, li ssejja ġi għall-konverżjoni u twassal lill-bnedmin kollha għas-salvazzjoni tal-Mulej

6. Diversita' u kulturizzazzjoni

Lil hinn mill-kwistjonijiet dommatici li huma definiti tajjeb mill-Maġisteru tal-Knisja – rajna wkoll kemm dak li jidher normali għal isqof ta' kontinent, jista' jirriżulta stramb, kwaži skandlu – kwaži! – għal isqof minn kontinent ieħor; dak li jitqies vjolazzjoni ta' li ġi f'soċjetà, jista' jkun preċett ovvju u ma jintmessx għal soċjetà oħra; dak li għal xi wħud hu libertà ta' kuxjenza, għal oħrajn jista' jkun biss konfużjoni. Fir-realtà, il-kulturi huma differenti ħafna minn xulxin u kull prinċipju ġenerali – kif għidt, il-kwistjonijiet dommatici huma definiti tajjeb mill-Maġisteru tal-Knisja – kull prinċipju ġenerali hemm bżonn jiġi inkulturat, jekk irridu li jkun osservat u applikat.....

Pagna | - 7 -

L-inkulturazzjoni ma ddgħajjix il-valuri veri, imma turi l-vera qawwa tagħhom u l-awtenticità tagħhom, għax dawn jadattaw ruħħom bla ma jinbidlu, anzi huma jibdlu bil-mod il-mod u paċifikament lid-diversi kulturi.

7. Knisja hajja u s-sbuhija tal-Vangelu haj

Tajna prova ta' kemm hi ħajja I-Knisja Kattolika, **li ma tibżax theżżeż il-kuxjenzi rieqda u tħammeġ idejha billi tiddiskuti b'mod ħaj u miftuħ fuq il-familja.**

Li affermajna li I-Knisja hi Knisja tal-foqra fl-ispirtu u tal-foqra li qed ifittxu l-maħfra u mhux biss tal-ġusti u tal-qaddisin, anzi tal-ġusti u tal-qaddisin meta jħossuhom foqra u midinba

Fittixna nifθu l-ixfqa biex negħlbu kull ermenewtika negattiva jew għeluq ta' perspettivi, biex inħarsu u nxerrdu l-ħelsien ta' wlied Alla, **biex ngħaddu l-ġmiel tan-Novità Nisranija, xi drabi mgħottxi mis-sadid ta' lingwaġġ arkajku jew sempliċement ma jinftehimx.**

Fil-mixja ta' dan is-Sinodu l-fehmiet differenti li esprimew ruħħom liberament offrew xbieha ħajja ta' Knisja li ma tużax "forom prefabbrikati", imma li mill-**għajnej li qatt ma taqta' tal-fidi tagħha tislet dak l-ilma ħaj biex taqta' l-għatx lill-club niexfa**

Stajna naraw, anki permezz ta' l-għana tad-diversità tagħna, li **I-isfida li għandna quddiemna hi dejjem l-istess waħda: li nhabbru l-Vanġelu** lill-bniedem tal-lum, naqbżu għall-familja f'wiċċi l-attakki ideologiċi u individwalistici kollha.

B. Il-Missjoni tal-familja Nisranija, n-natura u attwalita' tal-Kristjanizmu illum: ix-xhieda

Din il-parti tad-dikors sejra titratta dwar in-natura u attwalita' tal-Kristjanizmu (li jirrendi 'I Kristu kontemporaneju) illum f'kuntest storiku partikolari fejn il-familja bbzata fuq iz-zwieg bejn ragel u mara m'ghadhiex l-uniku mudell ta' "familja", u kif il-Kristjanizmu jista' jwiegeb ghax-xewqat profondi tal-qalb: ix-xhieda.

Pagna | - 8 -

1. Il-kuntest li ninsabu fih

"Ic-crkostanzi li Alla jhalli li nghaddu minnhom," kien jghid don Giussani, "huma fatturi essenziali u mhux sekondarji tal-vokazzjoni tagħna, tal-missjoni li jsejhilna ghaliha. Jekk il-Kristjanizmu hu t-thabbira tal-fatt li l-Misteru sar bniedem, ic-cirkostanza li fiha wieħed jieħu posizzjoni dwar dan, quddiem kulhadd, hija importanti biex l-istess xhieda tiehu forma" (L'uomo e il suo destino, Marietti, Genova, 1999, p. 63).

Aktar ma nkunu irridu nghixu il-fidi fir-realta' aktar għandu jinteressana nifhmu x'inhu l-kuntest li ninsabu fih. Dan mhux għal xi semplicej interessa socjologiku, imma tassew biex nifhmu in-natura tax-xhieda li ahna mghajja nagħtu.

Biez nifhmu x'piz għandu jingħata lic-cirkostanzi biex nagħrfu is-sura li x-xhieda li ahna mghajja nagħtu għandha tiehu, forsi jista' jghinna naqraw mill-għid **ir-rakkont tal-buffu u r-rahal li qed jinharaq** li l-Kardinal Ratzinger kien icċita fil-bidu tal-ktieb tieghu "Intoduzzjoni għal Kristjanizmu", pubblikat fl-1968:

"Anyone who tries today to talk about the question of Christian faith ... soon comes to sense the alien – and alienating – nature of such an enterprise. He will probably soon have the feeling that his position is only too well summed up in Kierkegaard's famous story of the clown and the burning village. ... According to this story, a traveling circus in Denmark caught fire. The manager thereupon sent the clown, who was already dressed and made up for the performance, into the neighbouring village to fetch help, especially as there was a danger that the fire would spread across the fields of dry stubble and engulf the village itself. The clown hurried into the village and requested the inhabitants to come as quickly as possible to the blazing circus and help to put the fire out. But the villagers took the clown's shouts simply for an excellent piece of advertising, meant to attract as many people as possible to the performance; they applauded the clown and laughed till they cried. The clown felt more like weeping than laughing; he tried in vain to get people to be serious, to make it clear to them that this was no stunt, that he was not pretending but was in bitter earnest, that there really was a fire. His supplications only increased the laughter; people thought he was playing his part splendidly — until finally the fire did engulf the village; it was too late for help, and both circus and village were burned to the ground.

Anyone who tries to preach the faith amid people involved in modern life and thought can really feel like a clown, or rather perhaps like someone who.... walks into the midst of the world today dressed and thinking in the

ancient fashion and can neither understand nor be understood by this world of ours” (Introduction to Christianity; 39 – 40).

Ghalhekk certi forom ta’ llum ta’ komunikazzjoni tal-fidi jidhru tant strambi li hadd ma jedodhom in konsiderazzjoni jew bis-serjeta’. Anzi, jiddiehku bihom. L-istess jista’ jinghad dwar dawk il-valuri u duttrini li l-Knisja thaddan dwar il-familja u l-bniedem.

Pagna | - 9 -

Id-dinja li fiha ahna msejhin nghixu l-fidi hija ghal kollox differenti minn dik ta’ ftit snin ilu. Hija dinja fejn is-sekolarizzazzjoni mxiet il-quddiem, il-waqgha tal-evidenzi hija quddiem kulhadd biex jaraha. Ma’ dan wiehed irid izid, bhala konsegwenza, passivita’, tnemnim u dwejjaq f’hafna nies li jidhru invincibbli u li jcajpru hafna l-gharfien tar-realta’. Din is-sitwazzjoni hija l-ikbar sfida li llum għandhom l-fidi u t-thabbira nisranija. Hija sfida li l-ewwel ma tolqot hu lilna lkoll. Jekk ahna stess nispicaw nifhmu l-fidi bhala buffunata, jekk ahna stess nkunu l-ewwel li ma nikkunsidrawx l-fidi bhala pertinenti ghall-hajja, anki fina jibda jonqos l-interess fiha. Immaginaw l-ohrajn!

Il-Kristjanizmu għandu valur u espressjoni kulturali kredibbli daqs kemm l-istess Insara għandhom kuxjenza tal-appartenenza tagħhom ghall-fatt jew avveniment Nisrani. Il-genjalita’ ta’ suggett qiegħdha fil-qawwa tal-kuxjenza tieghu ta’ appartenenza.

Don Giussani jidentifka zewg modi ta’ kif tħixx l-appartenenza, u li minnhom johorgu **zewgt ucuh kulturali ta’ kif il-Kristjanizmu jgib ruhu fid-dinja: il-fidi u l-etika, l-avveniment tal-fidi u l-valuri etici**. Kien jghid fl-1997: il-Knisja f’hafna okkazjonijiet “toqghod fid-dinja, ma nghidx billi tinsa, imma billi tiehu bhala skuntat (“for granted”) u ovvju (...) il-kontenut dogmatika tal-Kristjanizmu”, jigifieri, “l-avveniment tal-fidi” (ibidem, pp.63-64), li jigi ridott “ghal astratt a priori li jinsab f’mohh il-bniedem” (ibidem, p. 67), u tehel u tieqaf fuq l-etika, fuq il-valuri. Daqs li kieku nghidu: “X’inhi l-fidi jien għajnej; issa għandi ninkwieta fuq x’ghandi nagħmel”. Hekk, kwazi mingħajr ma nkunu nafu, nieħdu bhala ovvju il-kontenut tal-fidi, u nispustjaw ruhna għal fuq l-etika. Allura, l-wicc kulturali tal-Kristjanizmu mhux aktar l-avvenimet ta-fidi, imma jsir il-valuri.

Meta nwiegbu għall-isfidi tal-hajja, hadd minnha ma jista’ jahrab milli jghid **x’ghandu l-aktar għal qalbu; x’inhu b’mod sintetiku il-kontenut tal-kuxjenza li għandu dwaru nnifsu: hu l-avveniment tal-fidi, jew il-valuri morali?**

I-esperjenza religjuza tagħna turina kemm għandna bzonn ta’ “Int” biex nistgħu nkunu ahna stess, biex il-jien tieghi ikun tassew hu. **Ir-relazzjoni tieghi ma’ dan l-Int jifforma l-kuxjenza li jien ikolli dwari nnifsi, dwar ir-realta’ u kif noqghod fiha.** Tiddetermina ukoll il-posizzjoni kulturali tieghi. Għalhekk Alla sar bniedem, biex iwieġeb għal din l-esperjenza elementari li hi is-sens jew esperjenza religjuza, biex il-jien ikun jista’ jkollu relazzjoni mal-Int.

Jekk l-avveniment nisrani, il-kontenut dogmatiku tieghu, hu meħud bhala skuntat (for granted), u kollox jigi ridott għal spejgazzjoni jew djalettika jew etika, x’interess

jista' dan iqalqal go fina? Lanqas ghal minuta wahda ma jzommna. **L-ebda tentattiv tagħna ma jista jiproduci dik in-novita' umana li biha u minnha Kristu jaffaxxinana u ahna ninteressaw rwieħna minnu.**

Hu dejjem il-misteru, Alla, li jiehu l-inizjattiva. Abram qatt ma seta' johloq il-jien tieghu bhal ma kien, li kieku l-Misteru ma hax l-inizjattiva Hu u attirah lejh. L-istess għal Gwanni u Indri. Dawn ma setghux joholqu wahedhom dik in-novita' umana li dahet f'hajjithom bil-laqgħa tagħhom ma' Kristu. Illum aktar minn qatt qabel, kull bniedem, kull wieħed minna u dawk li niltaqgħu magħhom, ninsabu quddiem dan l-isturdament: f'dan in-nikilizmu li għandna madwarna, f'din is-sitwazzjoni ta' vojt kullimkien fejn kollox hu meqjus l-istess, x'hemm li jista' jqaqalna u jzommna, x'jista' jigħidna daqhekk li jiddetermina il-jien tagħna?

Pagna | - 10 -

Din il-mistoqsija il-Papa Frangisku identifikaha fil-messagg tieghu tas-17 ta' Awwissu, 2015 lil Meeting per l'amiciza fra i popoli ta' Rimini: quddiem din l-anestesija stramba, "quddiem it-tenemnim tal-hajja, kif tista' tqajjem il-kuxjenza?"

2. X'gara f'Malta fejn tidhol il-familja?

Rajna tentattivi fil-qasam tax-xewqat u kuntesti affettivi fejn il-bniedem qed jipprova jibni l-ferh tieghu. Insemmi dak li gara f'Malta f'dawn l-ahhar tletin sena:

- 1981: ligi li introduciet is-separazzjoni personali bejn il-mizzewgin meta l-hajja ta' mizzewgin tkun tkissret irrimedjabbilment (no fault separation), u enfasi fuq id-drittijiet individwali tal-mizzewgin;
- 2011: jigi introdott id-divorzu (no fault divorce);
- 2013: jigi rikonoxxut id-dritt lil koppji (mizzewgin u mhux) li jiffertilizzaw embrijun halli jkollhom dak li tant jixtiequ: wild;
- 2014: jigu rikonoxxuti l-unjonijiet civili u d-dritt ta' koppji ta' kull sess jew orjentazzjoni sesswali li jadottaw.
- 2015: tigi introdotta il-Gender Identity Act fejn wieħed jista' jagħzel il- "gender" tieghu (kif distint mis- "sess" tieghu)

Dawn id-drittijiet godda kollha kienu possibbli minhabba kultura favorevoli ghalihom.

Dan gara minkejja l-istorja (u kultura?) nisranija ta' pajjizna.

L-ebda ligi ma setghet tiddefendi il-valuri.

3. Minn fejn nistgħu nitilqu illum?

Jien sejjer nagħmel riferenza għal:-

- xi kummenti li Don Julian Carron għamel fid-diskors tieghu tas-26 ta' Sdettembru, 2015;
- l-esperjenza ta' Don Pepe, li jghix l-Ingilterra;

- I-esperjenza tal-effett fuq I-ohrajn ta' bidla fil-hajja

4. L-attrattiva tas-sbuhija: jiskatta xi haga fil-bniedem li hu jibda jifhem min hu, minghajr riduzzjoni.

L-esperjenza elementari, is-sens religjuz (dik il-gabra ta' htigijiet u xewqat bazici u profondi li jikkostitwixxu I-bniedem) tehtieg provokazzjoni adegwata biex titqajjem u tkun hajja. Tassew ma tezistix attivament jekk mhux go forma ta' provokazzjoni.

Pagna | - 11 -

Il-problema tassew radikali hija li għandu jkun hemm provokazzjoni adegwata li tiffavorixxi riskatt reali tal-kuxjenza tiegħek innifsek. Tabilhaqq huma certi laqghat, minhabba l-provokazzjoni li jħolqu u jirraprezentaw, li jcaqalqu bis-shih il-kuxjenza originali tagħna nfusna, li jwasslu lil "jien" tagħna biex johrog mill-irmied tal-istat ta' tnessija tagħha (n-nuqqas tagħna li niftakru) u mir-riduzzjonijiet tagħna.

Ma għandniex naqtghu qalbna. Anki jekk iz-zminijiet jidħru suwed, "Għall Knisja qed tinfetah triq affaxxinanti, kif kien fil-bidu tal-Kristjanizmu (Papa Frangisku, lil Meeting per l'Amicizia fra i popoli, Awwissu, 2015).

5. Mattew, Samaritana, Zakkew, Indri u Gwanni, Maddalena

X'ipperswada lil Zakkew, lil Mattew, lis-Samaritana, lill-adultera? Lista ta' ligijiet, imposti minn barra, jew id-diversita' ta' Kristu? Niskopru x'gara mir-reazzjonijiet tagħhom. Fil-fatt kienu jghidu: "Qatt ma rajna xejn bhal dan" (Mt 2,12). Jew "Hadd qatt ma tkellem bhalu" (ara Gw. 7,46). Kienet tkaxkarhom I-esperjenza li kienu jghixu ma' Kristu – "il-kontenut dogmatiku tal-Kristjanizmu, l-ontologija tieghu", biex nghiduha bhal Giussani -, li kienet tikkomunika il-misteru tal-Persuna tieghu, mhux il-valuri, li lanqas id-dixxipli ma kien jirnexxilhom jifhmu: "Jekk din hi is-sitwazzjoni tar-ragħ ma' martu", qalu meta semghu il-propsota tieghu dwar I-indissolubilita' taz-zwieg, "ma jaqbilx tizzewweg" (ara Mt 19,10). Allura ghaliex kienu jibqghu jmorru warajh? U ghaliex I-istranezza ta' Gesu' ma kienitx percepita bhala wahda ta' buffu?

Bizzejjed taqra I-Vangelu b'din il-mistoqsija f'mohhok sabiex tiskopri I-Vangelu mill-għid.

6. Kollox skont I-enfasi

Mhux forsi, kif kien jghid Giussani, illi I-Insara jħarsu lejhom qishom buffi minhabba li hadu bhala skontat l-avveniment tal-fidi u minhabba li tefghu I-enfasi tagħhom fuq I-etika? **Nistghu niddefendu id-duttirna t-tajba u nxandruha quddiem kulhadd mingħajr ma hadd jintlaqat minnha, mingħajr ma hadd ibiddel lanqas bi ffit il-mod kif ihares lejna.** Nistghu nghajtu ir-ragunijiet tagħna sagrosanti, nistghu infakkru dwar il-valuri gusti tagħna, mingħajr ma jirnexxielna ncaqalqu lill ohrajn lanqas b'millimetru: anzi, iharsu lejna qisna konna buffi. Kristjanizmu ridott għal gabra ta' valuri u ligijiet li għandek tosserva hu buffunata għal min jismana, u ahna I-insara, buffi, parti minn cirku.

7. L-esperjenza ta' Don Pepe:

Dun José Clavería maghruf bhala "Don Pepe" hu sacerdot Spanjol, tal-Fraternita' Missjunarja ta' San Karlu Borromeo li jghix I-Ingilterra. Jirrakkonta dwar zewg esperjenzi li kellu. Dawn l-esperjenzi juruna x'jolqot lin-nies u kif għandna noqghodu quddiem il-mistoqsija tagħhom.

Pagna | - 12 -

(i) Jien u hiereg wara l-Quddiesa, waqfitni mara b'tarbija ta' xi sena u nofs. Qaltli 'Nixtieq inkellmek dwar il-Maghmudija'. Jien qatt ma kont rajtha qabel. Xi gimħatejn wara mort għandha id-dar u bdejna nitkellmu. Bhal ma jigri ta' spiss fl-Ingilterra, il-genituri ma jkunux mizzewga. It-trabija kienet imnissla in vitro u skoprejt ukoll li kellhom embrijun iehor iffrizat [din hi s-sitwazzjoni: tarbija fil-freezer!]. Ghidt bejni u bejn ruhi: 'ma din il-koppja certament ma nistax nagħmillhom shopping list ta' dak kollu li ma għamlux sew. Izda din il-mara fittxitni ghax kien hemm xi interess, anki jekk zghir.' Għalhekk staqsejħha, 'X'wasslek biex tigi?' u hi wiegħbet, 'Attwalment meta kont tarbija jiena kont gejt mgħammda, u ghixt bhala Nisranija. Kien tant sabih – l-iskola tal-knisja – imma mbagħad ma bqajtx interessata iktar u tlaqt. Izda jien nixtieq dan kollu għal uliedi.' Kif kont ser nitlaq, waqaft u ghidtilha, 'Nifhem illi zewgek kien ma jiflahx, li int kellek hafna problemi, imma nixtieq nghidlek haga wahda: tassew **Alla qatt ma telaq harstu minn fuqek.** Mhux li Hu għamel xi zball u nsiek, u ma harisx aktar lejk. Hares lejk nnifsek u lejn ibnek: min jaf kemm-il darba ibnek ma jifhimx dak li int tagħmel, jew li tippermittilu jagħmel, imma int tara fih it-tajjeb li hemm. L-istess jagħmel Alla. Hu dejjem ihares lejk, dejjem zammek f'qalbu u jrid jagħmel xi haga kbira minn hajtek u fil-hajja tal-familja tiegħek permezz tal-wegħġaq u dak kollu li grālek.' Dik il-mara bdiet tibki. Wara bdiet tigi l-quddiem kull nhar ta' Hadd. **Jien fehem li ma stajtx biss nara l-lista tal-kwistjonijiet etici li hija ma rrispettatx, ghax il-punt kien kif setgħet hi ssib possilita' għal hajjitha, u dan hu dak li gara. Il-bqija, jista' jinhadem, ftit ftit imma fis-sod."**

(ii) "Mara f'e-mail li bagħtitli qaltli, 'Nixtieq nkun parti mill-parrocca tiegħek'. Mort għandha u staqsejħha, 'Għaliex?' Wegħbitni, 'ghax **nixtieq din għalija u għal uliedi**'. 'Xi jfisser għalik tkun parti mill-parrocca? Int Kattolika?' 'Le.' 'Int Anglikana?' 'Le, jiena lanqas biss ma jien mgħammda.' 'OK, allura [bħal ma jigri spiss] zewgek hu Nisrani u int qed tersaq lejn il-fidi minhabba fih.' 'Le, le, zewgi mhux Kattoliku, lanqas m'hu Anglikan; bħali hu lanqas m'hu mghammed.' 'Allura il-genituri tiegħek huma? Irid ikun hemm xi konnessjoni mal-Knisja. Għalhiex trid tidhol fil-Knisja?' [kollni kurzita]. 'Ha nghidlek il-verita'. Jiena babysitter professionali, bħal ma hi ommi. Kull jum nieħdu hsieb tmint, ghaxart itfal fid-dar t'ommi, li hi kbira, u nieħdu hsiebhom waqt li l-genituri tagħhom jkunu x-xogħol. F'dawn is-snin ta' x-xogħol **rajt li it-tfal mill-iskola u l-parrocca tiegħek huma differenti, u l-genituri tagħhom ukoll. Għalhekk irid din il-haga għalija wkoll.** X'għandi nagħmel?' Jien weġibtha, 'halli nintroducik lil xi ommijiet, u mbagħad jekk trid tigi għall-Iskola tal-Komunita', hemm tiltaqa' ma' min qed jipprepara biex jitgħammed, u hekk nkunu nistgħu naraw ftit. Jekk trid tista' tigi wkoll il-Quddies?' 'Attwalment, hsibt li ma nistax nigi l-Quddies, li dan kien ipproibit minhabba li jien mhiex Kattolika. Imma biex nghidlek is-sew, dhalt bil-mohbi xi darba jew tnejn.' 'U x'għara?' Il-gimħa tiegħi

kienet differenti ghax dak il-kant, dawk l-affarijiet Hemm hafna li mhux qed nifhem. Haga wahda fhimt, u din tghajjixni l-gimgha kollha'.

8. L-attrazzjoni tas-sbuhija tixghel ix-xrara

Don Giussani jghid: "il-verita' hija bhal wicc ta' mara sabiha; ma tistax ma tghidx li hija sabiha; ma tistax tagħmel mod iehor! [Timponi lilha nnifisha].

Pagna | - 13 -

Imma, appartu dan il-paragun, il-verita' hija xi haga li, rridu u ma rridux, timponi lilha nnifisha. Hemm bicca minn sekonda li fiha qalbek tintlaqat. Din insejhila ix-xrara Din ix-xrara, intuwizzjoni li hija vera għalik, tista' tkun mdahhna, kollha cpar, u konfuza – imma tkun zbaljat tghid [jikkoregi lilu nnifsu]; ma kienitx konfuza; ghall-inqas għal ftit hin, kienet xrara, u għalhekk mhux konfuza – hija qajmet, forsi mhux b'mod sal-ahħar car, emozzjoni jew tahbita fil-qalb meta, anki inkonxjament, sibna lilna nfusna grati u mghaggba b'dak li gralna', kif għit int."

Fi kliem iehor, **dik ix-xrara tellghet fil-wicc il-faqar tal-ispirit**, forsi ftit, bicca zghira, bhal tikka trab, ta' spiritu tal-faqar. Dik ix-xrara kienet bhal nar, l-irmied tan-nar li baqa' diehel fil-laham sal-ghadam, kixef l-ghadam tagħna, jigifieri kixef qalbna, ghadda mil-laham u igġenera mument, esperjenza, ta' faqar ta' l-ispirit, semplicita' tal-qalb ('grati u mghaggba għal dak li gralna)'). Don Giussani jagħlaq billi jghid, 'Ix-xrara, din ix-xrara, tixghel is-swicċ għal kuxjenza gdida tal-origini tiegħek".

Din ix-xrara ta' nar tidher ukoll fl-ghajnejn ta' dawk, hielsa u fernahin, li ghajnejhom jixghelu ghax iltaqghu ma' min jaġhti sens lil hajjithom u jikkorrispondi għal dak li qalbom tixtieq u tehtieg.

Naraw **x'gara lil San Mattew meta Itaqa' ma' Kristu**. Papa Frangisku, waqt il-vjagg tieghu f'Kuba qal: "Huwa stess, fil-Vanġelu tiegħu, jirrakkuntalna kif seħħet il-laqqha li bidlitlu ħajtu, idaħħalna f'dak il-'logħob bil-ħars" li kapaċi jibdel l-istorja. Jum bħall-oħrajn, waqt li kien bil-qiegħda wara l-mejda tal-ċbir tat-taxxi, għadda Ĝesù u lemħu, ġares lejh, resaq ħdej u qallu: "Ejja warajja". U hu qam, u mexa warajh.

Ġesù ġares lejh. X'qawwa ta' mħabba kellha dik il-ħarsa ta' Ĝesù biex ċaqilqet lil Mattew kif għamlet! X'qawwa ried ikollhom dawk l-ghajnejn biex qajmu minn postu! Nafu li Mattew kien Pubblikan, jiġifieri kien jiġbor it-taxxi tal-Lhud biex jgħaddihom lir-Rumani. Il-Pubblikani ma tantx kienu jarawhom b'għajnejn tajba, kienu meqjusa midinbin, u għalhekk kienu jgħixu maqtugħin u mistmerra mill-bqija tannies. Ma stajtx tiekol magħhom, lanqas tkellimhom jew titlob magħhom. Għall-poplu kienu tradituri, li kien jieħdu dak li hu ta' nieshom biex jaġħtu lil oħrajn. Il-Pubblikani kienu ġejjin minn din il-kategorija soċjali. U Ĝesù waqaf, ma baqax miexi mgħażżeġ, ġares lejh bla għaż-żla, ġares lejh bis-sliem. Ġares lejh b'għajnejn mimlijiñ ħniena; ġares lejh kif ħadd ma kien għadu qatt ġares lejh qabel. U dik il-ħarsa fetħitlu qalbu, ġelsitu, fejqitu, ittamatu, tatu ħajja ġidha, kif għamlet ma' Žakkew, ma' Bartimew, ma' Marija ta' Magdala, ma' Pietru u anki ma' kull wieħed u waħda minna" (Omelija, Plaza de la Revolución, Holguín, Kuba, 21 ta' Settembru 2015).

Id-deċizjoni hi generata biss mill-iskoperta li l-jien tieghi hu attratt, migħbud, minn Iehor; li is-sustanza tal-jien tieghi, ta' dak li jien, il-qalb tieghi,

huma identici ghal "li tkun migbud minn Iehor" (...) Dan l-Iehor hu s-sens tad-dinamika tal-jien tieghi, tal-hajja tieghi, ta' din id-dinamika li hija l-hajja tieghi. Meta jien nghid "jien", nkun qed nghid dinamika attirata minn iehor, lejn Iehor. Dan l-Iehor jikkostitwixxi hajti, ghax l-Iehor jattirani u jien dak li hu attirat, jien magħmul minn din l-attrattiva (...) Għalhekk id-deċizjoni hija generata hemm fejn wiehed jiskopri in-natura tieghu, li huwa attirat, u għalhekk kif jghid San Pawl "Nghid, mhux jien, imma haga ohra li tħix fis-fa". Fil-fatt, l-attrattiva hija xi haga ohra li tħix gewwa fija u li tagħmilni nghix. **Id-deċizjoni tinholoq meta ninduna li għandi kuxjenza gdida ta' bniedem gdid, meta ninduna bil-għid li hemm fil-percezzjoni tieghi nnifsi, fis-sentiment tieghi nnifsi.** (...) Hija reament koncezzjoni tieghi nnifsi li toħrog minn din it-tħannu profonda tal-jien tieghi mal-Iehor, li tieghu niskopri, naccetta u nagħraf l-attrattiva. Mingħajr semplicita' tal-qalb, mingħajr safha tal-qalb, mingħajr faqar fl-ispirtu, din l-attrattiva toqltok, imma ma tagħrafhiex kompletament: jibqa' rizerva, u għalhekk ma jkunx hemm il-kuncizzjini" (L Giussani, Certi di alcune grandi cose. 1979-1981, pg 216-218).

Pagna | - 14 -

Din id-dinamika tħinna nifħmu **x'ifisser issegwi**. Issegwi, bhal meta tiddeċiedi, hu facili. Ghax tkun qed ssostni attrattiva li rehbitek. Hafna drabi ma nagħmlux hekk. Hafna drabi nirriducu is-sekwela għal tip ta' voluntarizmu, sforz biex noqghodu għal certi normi, għal duttrina, gabra ta' valuri ta' min jiddefendihom. Imma kif uriena don Giussani **is-sekwela hija mossu, decizjoni, pprovokata minn attrazzjoni, ghax il-problema tal-liberta' hija jekk tiltalqax ma xi haga tant affaxxinanti li ggiblek ix-xewqa li tintrabat magħha!**

Meta ma nsegwux dak li hemm wara dak li jigrilna ahna fil-fatt nkunu qed nirrezistu ghall-metodu ta' Alla. Dan il-metodu hu dak tal-laqqa li biha Alla jcaqlaq il-bniedem fil-liberta' tieghu. Imma ahna nahsbu li jehtieg aktar minn hekk, li hemm metodu iehor li jincidi aktar fuq il-jien. Kull ma rridu nagħmlu hu li nsegwu dak li Kristu jagħmel.

9. L-esperjenza tal-effett fuq l-ohrajn ta' bidla fil-hajja

Jirrakkonta habib: "Il-bierah filghaxija konna qed nitkellmu bejnietna l-hbieb tal-kors dwar il-familja, u xebba ma setghetx tifhem. Hija nbidlet meta għidtilha x'kien gara fil-familja tieghi. Jien hrabt mid-dar mhux darba, erfajt idejja fuq missieri u għal sentejn shah ma kontx inkellmu. Dak li biddel il-familja tieghi ma kienux il-ligijiet jew xi rivoluzzjoni, imma kienet il-laqqua li għamilt xi erba' snin ilu mal-hbieb tieghi tal-moviment. Jien u nghix gewwa din il-hbiberija, fejn il-hazen tieghi kien mahfur, fejn kont nghix sbuhija u gost tal-hajja godda, il-familja tieghi hadet ir-ruh. Dik ir-relazzjoni biddlet lili u lil min għandi madwari mingħajr ma jien ninduna.

Irrakkontajtilha dwar kugina tieghi: din u l-familja tagħha jghixu f'belt ohra u kull sena kieno jigu għal vaganzi magħna. Is-sena li ghaddiet gew fi zmien il-Milied. Kull ma għamilna kien semplicitment li kilna u ftahna ir-rigali flimkien. Wara l-ikla, il-kugina giet fuqi u qaltli: "Jiena għandi l-impressjoni li l-genituri tieghi qegħdin flimkien minhabba fija, u mhux ghax jinhabbu. Mentri l-familja tiegħek nara li hija magħquda hafna, u irrid dan għalija wkoll."

Kif qaltli dan jien ġhidt lili nnifsi: imma x'rāt? Sa ftit snin ilu il-familja tieghi kienet kolloks hliex magħquda; jiena, qabel ma gejt Milan, lanqas biss kont niekol mal-familja

tieghi. Hi baqghet milquta minn kif konna nieklu flimkien. Imbagħad qaltli: "Meta konna tfal konna nilghabu flimkien. Imbagħat int sirt bhima. Imma issa nara li ghajnejk regħħu saru bhal meta kont tfal."

Din il-haga laqtitni. Għalhekk kull ma għamilt kien li stedinthha biex tagħmel il-karitativa ma' hbiebi; hadna xi pakki tal-ikel lil persuni fiz-zoni l-aktar fqar tal-belt. U hi irrakkontatli dwar dak il-jum bhala wieħed mill-isbah ta' hajjitha. L-ghada giet lura d-dar u kollha biki qaltli: "Nhoss nuqqas li qabel qatt ma hassejt". Ghall-bidu jiebn hsbit li kienet daqsxejn sentimental, imma ezattament wara qaltli: "Dalghodu fis-sebgha, kif qomt, mort l-ufficċju tal-kunsill lokali, fic-centru tar-rahal u staqsejt fl-ufficċju taz-zghażagh fejn stajt insib dawk ta' Comunione e Liberazione".

Pagna | - 15 -

10. Ix-Xhieda Ilum

Kristu jsir prezenti ghall-ohrajn jekk ikun prezenza għalija, illum.

Allura, f'hiex tikkonsisti x-xhieda?

"Li tkun prezenti f'sitwazzjoni ifisser li tkun hemm biex tiddisturbaha, tant li jekk ma tkunx hemm, kulhadd jinduna.

Kull fejn tkunu, kulhadd jew ikun irrabbjat għalikom jew jammirakom, jew jidhru indifferenti, imma ma jistghux ma jindunawx bid-differenza li intom tkun."

X'inhi n-natura tax-xhieda?

It-thabbira tigi minn dak li Kristu iddisturba f'hajjitna; issehh mill-taqliba li Hu jgib gowwa fina: ahna nirrendu l' Kristu prezenti fil-bidla li jahdem fina. Dan hu l-kuncett ta' xhieda (L. Giussani, 19 ta' Marzu, 1979; "1954. Cronaca di una nascita").

Ahna nagħmlu lil Kristu prezenti bil-bidla li Hu stess igib fina: din hi x-xhieda li nistgħu nagħtu.

Hekk biss dak li nghidu u nagħmlu ikun kredibbli.

Għax l-ohrajn jaraw li anna mibdulin.

U jkun jixtiequ jkunu bħalna.

Imbagħad il-messagg ikun jista' jasal.

11. Konkluzjoni: I-isfida tal-Papa lill-Isqfijiet Amerikani u lilna

Biex nagħlaq, nistgħu nilqghu l-isfida li Papa Frangisku għamel lill-isqfijiet Amerikani: "Naf tajjeb li bosta huma l-isfidi li għandkom, u li spiss l-għalqa li fiha qed tiżiġi ħi ostli, u mhux ftit huma t-tentazzjonijiet li wieħed jingħalaq wara l-ħajt tal-biża', u joqgħod jilgħaq il-feriti tiegħi, jibki dak iż-żmien li ma jerġax lura u jħejji tweġġibiet iebsin għar-rezistenzi digħi morri bizzżejjed.

U madankollu, aħna l-promuturi tal-kultura tal-laqgħa. Aħna sagamenti ħajjin tat-tgħalli bejn l-ghana divin u l-faqar tagħna. Aħna xhieda ta' kemm Alla tbaxxa u sar bħalna, hu li dejjem qabilna fl-imħabba, qabel kull tweġġiba min-naħha tagħna.

Id-djalogu hu l-metodu tagħna, mhux b'xi strategija għaqalli, imma b'fedeltà lejn

Dak li ma jegħħja qatt jgħaddi u jerġa' jgħaddi mill-pjazez tal-bnedmin sal-ħdax-il siegħha biex jipproponi l-istedina ta' mħabbtu (Mt 20:1-16).

Tibżgħux tagħħmlu l-ħruġ meħtieġ biex taslu għal djalogu awtentiku. Inkella ma jkunx possibbli tifħmu r-raġunijiet ta' l-ieħor, u lanqas tifħmu sew li ħukom li jeħtieġ taslu għandu u tifdu, bil-qawwa u l-qrubija ta' l-imħabba, jiswa iżjed minn kemm jiswew il-pożizzjonijiet li niġġudikawhom imbiegħda miċ-ċerteżzi l-iżżejja awtentici tagħna. Il-lingwaġġ iebes u ġelliedi tal-firdiet ma joqgħodx fuq fomm ir-Ragħaj, m'għandux dritt ta' čittadinanza f'qalbu u, mqar jekk għal waqt wieħed apparentement donnu jiżgura eġemonija, il-faxxinu dejjiemi tat-tjieba u ta' l-imħabba hu li jibqa' tassew konviċenti (Laqgħa ma' L-Isqfijiet ta' L-Istati Uniti ta' l-Amerika, Diskors fil-Katidral ta' San Mattew, Washington, D.C., 23 ta' Settembru, 2015) (http://laikos.org/Papa_Frangisku_USA_Isqfijiet_23092015.htm).

Pagna | - 16 -